

BEARTAS UM

CHOSAINT LEANAÍ

GHAELGE LOCHA RIACH

08/01/2024

CLÁR NA nÁBHAR

1.0 Tús Eolais - 2

2.0 Ráiteas Cosanta Leanaí - 2

3.0 Cód Cleachtais don fhoireann - 3

4.0 Gníomhaíochtaí Lasmuigh - 4

5.0 Treoirínte ar ghrianghraif a ghlacadh de leanaí - 4

6.0 Ról an Teagmhálaí Ainmnithe - 4

7.0 Mí-Úsáid Leanaí a Aithint - 5

7.1 Féidearthacht mí-úsáide leanaí a bhreithniú - 5

7.2 Comharthaí mí-úsáide a lorg - 6

8.0 Mí-Úsáid Leanaí a Nochtadh - 6

9.0 Freagracht mí-úsáid amhrasta nó iarbhír leanaí a thuairisciú - 7

10.0 Nós imeachta tuairiscithe maidir le mí-úsáid leanaí - 7

10.1 Cásanna nach dtuairiscítear do Thusla ná don Gharda Síochána -8

11.0 Rúndacht - 9

11.1 An tAcht um Chosaint Daoine a Thuairiscíonn Mí-Úsáid Leanaí, 1998 - 9

12.0 Nósanna Imeachta maidir le Líomhaintí in aghaidh Baill Foirne - 9

Aguisín 1: Mí-Úsáid Leanaí a shainmhíniú agus a aithint - 11

Aguisín 2: Táscairí Mí-Úsáide - 13

Aguisín 3: Cód Iompraíochta Ghaeilge Locha Riach um Chosaint Leanaí - 15

Aguisín 4: Cosaint do Dhaoine a Thuairiscíonn Mí-úsáid Leanaí - 16

Aguisín 5: Líomhain in aghaidh Ball Foirne; Bearta Cosanta - 17

Aguisín 6: Foirm Chaighdeánach Thuairisce - 17

Aguisín 7: Sonraí Teagmhála Tábhachtacha - 17

Aguisín 8: Foirm Dhearbhúcháin na Foirne - 18

Aguisín 9: Foirm Féindearbhúcháin - 19

1.0 TÚS EOLAIS

Tá freagracht reachtúil ag Gaeilge Locha Riach (GLR) sábháilteacht agus leas leanaí a mbíonn teagmháil aici leo ar bhealach ar bith a chur chun cinn. Pléann an doiciméad beartais seo le haithint, tuairisciú agus bainistíocht buarthaí sábháilteachta leanaí, agus cabhróidh sé le duine ar bith atá ag obair ar son GLR an aird chuí a thabhairt ar chearta agus leas leanaí. Baineann an beartas seo le foireann agus coiste GLR. Bíonn GLR ag plé le daoine óga ar chúplabealach. Tugann foireann GLR cuairteanna fánacha ar naíonraí, scoileanna agus ar ócáidí ina mbíonn páistí i láthair, chomh maith leis sin, reáchtálann GLR ranganna, ceardlanna, campaí samhraidh, imeachtaí teaghlaigh, agus club óige. Tá sé mar chúram ar GLR treoirlínte agus beartais fheiliúnacha cosanta leanaí a chur i bhfeidhm i gcomhréir le *Tús Áite do Leanaí – Treoir Náisiúnta um Chosaint agus Leas Leanaí*. Leagann *'Tús Áite do Leanaí – Treoir Náisiúnta um Chosaint agus Leas Leanaí'* oibleagáid ar GLR leas agus cosaint leanaí a chur chun cinn. Sainmhínítear leanbh mar dhuine ar bith faoi bhun 18 mbliana d'aois nach bhfuil nó nach raibh pósta, chun críocha na dtreoirlínte seo. D'fhoilsigh an Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige an leagan de ***Tús Áite do Leanaí: Treoir Náisiúnta um Chosaint agus Leas Leanaí*** atá i bhfeidhm faoi láthair in 2015, agus é ar fáil ag www.dcy.gov.ie. Forbraíodh na treoirlínte seo a leanas do GLR agus an cás seo ann.

*N.B. Nuair a úsáidtear na téarmaí 'Gaeilge Locha Riach' agus 'GLR' sa doiciméad seo, baineann siad le foireann agus coiste Gaeilge Locha Riach.

2.0 RÁITEAS COSANTA LEANAÍ

Is mian linne i nGaeilge Locha Riach a chinntiú go gcosnaítear leanaí chomh fada agus is féidir, fad is a bhíonn siad in éineacht le foireann GLR ar bhealach ar bith. Féachaimid le timpeallacht agus eispéireas sábháilte a chur ar fáil, ina bhfuil leas an linbh/duine óig fíorthábhachtach. Cloifimid le moltaí *Tús Áite do Leanaí: Treoir Náisiúnta um Chosaint agus Leas Leanaí*, a d'fhoilsigh an Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige. Déanfaidh GLR na bearta seo a leanas:

- Admhóidh sé go bhfuil sé de cheart ag leanaí go gcosnófaí iad, go léireofaí meas orthu, go n-éistfí leo agus go gcuirfí a dtuairimí féin san áireamh;
- Aithneoidh sé gur gá go dtugtar tús áite do leas leanaí i gcónaí, beag beann ar cheisteanna eile ar bith;
- Glacfaidh sé leis na cleachtais is sábháilte is féidir chun an fhéidearthacht díobhála nó timpistí do leanaí a íoslaghdú, agus chun oibrithe a chosaint ó ghá a bheith le rioscaí a ghlacadh agus iad a bheith i mbaol líomhaintí mí-úsáide nó faillí dá bharr;
- Forbróidh sé nósanna imeachta le freagra a thabhairt ar thimpistí agus gearáin;

Déanfaidh GLR measúnacht ar an mBeartas go tréimhsiúil agus nithe amhail aiseolas a fuarthas, na cleachtais is fearr agus/nó athruithe ar bith ar reachtaíocht sa tréimhse sin á gcur san áireamh, agus déanfaidh sé leasú air dá réir. Tabharfar cóip de Bheartas Ghaeilge Locha Riach um Chosaint Leanaí do gach ball foirne a d'fhéadfadh a bheith i dteagmháil le leanaí mar chuid dá gcuid oibre, agus beidh sé ar fáil ar shuíomh gréasáin Ghaeilge Locha Riach chomh maith, www.gaeilgelochariach.ie.

3.0 CÓD CLEACHTAIS DON FHOIREANN

Leanfaidh foireann GLR na dea-chleachtais oibre seo a leanas le cinntiú go bhfanann gach leanbh sábháilte agus go mbíonn idirghníomhú dearfach acu le GLR, bíodh sé sin trí shocrúchán oibre, trí chuartheanna GLR ar naíonra, scoileanna, nó tríd na ranganna, ceardlanna, campaí samhraidh, imeachtaí teaghlaigh, nó an club óige a réachtáiltear. Caithfidh cur chuige atá dírithe ar leanaí a bheith ag duine ar bith a bhíonn ag obair ar son nGLR, agus a bhíonn i dteagmháil le leanaí mar chuid den obair.

- Tabhair tús áite do leas agus sábháilteacht an linbh i gcónaí
- Caith go cothrom le gach leanbh agus duine óg mar dhaoine aonair, le meas agus dínit
- Úsáid an teanga chuí agus bí feasach maidir le teanga agus tráchtanna a dhéantar. Má cheapann tú gur ghlac leanbh/duine óg le rud a dúirt tú mar mhasla, nó gur chuir sé isteach air/uirthi, déan iarracht díriú air go híogair
- Meas a léiriú ar spás pearsanta linbh nó duine óig
- Tabhair treoir de réir do shampla féin agus bíodh iontaoibh le brath
- Cinntiú go seachnaítear iompraíocht dhainséarach ar bith nó go gcuirtear deireadh léi
- Cinntiú go gcoinnítear sonraí pearsanta ar bith maidir le leanaí faoi rún
- Cinntigh go bhfuil bealaí soiléire cumarsáide ann agus teacht ar an bhfoireann/múinteoirí/ionadaí i gcónaí.

Maidir le gach ball foirne de GLR nó cuairteoir sna Scoileanna:

- níor chóir dóibh duine óg amháin a thabhairt leo ina n-aonar ar turais amhail turais cairr.
- Níor chóir dóibh obair ina n-aonar le leanbh ná duine óg.
- Níor chóir teagmháil fhisiceach a dhéanamh ach mar fhreagra ar riachtanais an linbh, agus ba chóir go mbeadh sé cuí d'aois agus leibhéal forbartha an linbh. Go ginearálta, ba chóir toiliú an linbh a lorg maidir le teagmháil fhisiceach (ach amháin i gcás éigeandála nó cás dainséarach).

Anuas air sin, ní bheidh duine ar bith a oibríonn do GLR á (h)iompar féin go míchuí mar seo a leanas choíche;

- Ná húsáid agus ná ceadaigh cumarsáid fhisiceach agus/nó ó bhéal atá maslach nó gáirsiúil
- Ná déan leanbh/duine óg ar leith a thoghadh le haghaidh fabhraíocht, cáineadh, magadh éagothrom, nó fócas/aird gan fáilte
- Ná ceadaigh/ná déan leagan/teagmháil láimhe mhíchuí de chineál ar bith
- Ná buail agus ná ceartaigh leanaí/daoine óga go fhisiceach
- Ná himir tionchar míchuí ar leanbh ar mhaithe le tairbhe nó luaíocht phearsanta a bhaint amach.

- Ná fág líomhaintí atá déanta ag leanbh gan taifead
- Ná déan agus ná glac le glaonna/téacsanna príobháideacha nuair a bhíonn maoirseacht á déanamh agat ar ghníomhaíocht leanaí.
- Ná gabh in éineacht le leanbh isteach in áiseanna leithris

Má sháraítear ceann ar bith de na teoracha thuas, féachfar air sin mar shárú an Chóid Chleachtais, agus d'fhéadfaí tús a chur le himeachtaí araíonachta agus coiriúla mar gheall air. Ba chóir go dtuairisceadh duine ar bith a oibríonn ar son GLR buarthaí atá aige/aici faoi iompraíocht mhíchuí ar bith maidir le leanaí i scríbhinn, pé uair is bainteach, don Oifigeach Pleanála Teanga, nó sa gcás gur gearán faoin Oifigeach Pleanála Teanga atá i gceist, chuig Rúnaí GLR.

4.0 GNÍOMHAÍOCHTAÍ LASMUIGH

Tá freagrachtaí chomh maith ar GLR maidir le gníomhaíochtaí lasmuigh. Tá a mbeartais féin um chosaint leanaí i bhfeidhm ag gach aon naíonra, scoil, leabharlann etc.. Nuair a thugann sé/sí cuairt ar naíonra, scoil etc. ar leith, bíonn an cuairteoir ó GLR faoi réir na mbeartas cosanta leanaí atá ag an naíora, scoil etc. ina bhfuil sé/sí.

5.0 TREOIRLÍNTE AR GHRIANGHRAIF A GHLACADH DE LEANAÍ

Tá roinnt fianaise ann go bhféadfaí grianghraif de leanaí a úsáid go míchuí. Mar sin, cloífidh duine ar bith a oibríonn ar son GLR leis na treoirlínte seo a leanas.

- Iarrfar cead ón bpríomhchúramóir/múinteoir/tuismitheoir agus ó na leanaí má táthar ag iarraidh grianghraif a ghlacadh. Más mian le GLR grianghraf de leanbh ar bith a úsáid ar chúiseanna cur chun cinn nó poiblíochta, déanfaidh siad teagmháil le tuismitheoirí an linbh ar dtús agus gheobhaidh siad cead scríofa.
- Ní ghlacfaidh duine ar bith a oibríonn ar son GLR grianghraif de leanaí ar chúis ar bith seachas cúiseanna sainithe oifigiúla.
- Ní luafar ainm linbh ar bith atá i ngrianghraf ar bith a úsáidfear le haghaidh cur chun cinn.
- Ní bhreithneofar ach íomhánna de leanaí ina bhfuil siad gléasta go feiliúnach.
- Caithfear úsáid mhíchuí íomhánna leanaí a thuairisciú d'Oifigeach Pleanála Teanga agus breathnófar air mar shárú Chód Cleachtais Ghaeilge Locha Riach agus seans go mbeidh imeachtaí araíonachta agus coiriúla mar thoradh air.

6.0 RÓL AN TEAGMHÁLAÍ AINMNITHE

Is é/í an duine a bhfuil an fhreagracht deiridh air/uirthi as cur i bhfeidhm an Bheartais um Chosaint Leanáí ná Rúnaí GLR. Ach, cinnteoidh Cathaoirleach GLR go gcuirfear Beartas um Chosaint Leanáí GLR chun cinn, agus tacóidh siad le cur i bhfeidhm an bheartais. Tá sé mar fhreagracht ar an Teagmhálaí Ainmnithe teagmháil a dhéanamh leis an nGníomhaireacht um Leanáí agus an Teaghlach, nó leis an nGarda Síochána nuair is cuí. Is é Oifigeach Pleanála Teanga GLR an Teagmhálaí Ainmnithe ag GLR agus ba chóir teagmháil a dhéanamh leis

siúd má tá fadhb agat nó buairt ar bith ort faoi ghné ar bith de shábháilteacht agus leas linbh nó duine óig i gcur i gcrích do dhualgas oibre.

7.0 MÍ-ÚSÁID LEANAÍ A AITHINT

Tarlaíonn mí-úsáid leanaí nuair a dhéanann iompraíocht duine a bhfuil níos mó cumhachta aige/aici ná an leanbh díobháil don leanbh. Ós rud é gur féidir leanaí a mhí-úsáid ar bhealaí éagsúla, ag an am céanna, uaireanta, ní bhíonn sé éasca í a chatagóiriú i gcónaí. Ach is féidir ceithre shainmhíniú leathana a bhreithniú, agus is féidir iad a achoimriú mar fhaillí, mí-úsáid mhothúchánach, mí-úsáid chorpártha agus mí-úsáid ghnéasach. Tá sainmhínte ar na ceithre chineál mí-úsáide agus ar an gcaoi le mí-úsáid a aithint san áireamh in Aguisíní 1 agus 2, rudaí atá bunaithe ar *Tús Áite do Leanaí – Treoir Náisiúnta um Chosaint agus Leas Leanaí*. Ach is minic go mbíonn sé deacair faillí nó mí-úsáid leanaí a aithint agus d'fhéadfadh go leor cineálacha éagsúla di a bheith i gceist. Níor chóir breathnú ar tháscaire amháin mar chomhartha dochloíte mí-úsáide. Seans go dtugann sé dálaí eile seachas mí-úsáid leanaí le fios. Caithfear gach comhartha agus airí a scrúdú i gcomhthéacs chás agus cúinsí teaghlach an linbh. B'ionann na samplaí seo a leanas agus cúis réasúnta bhuartha (*tógtha ón Lámhleabhar Cleachtais um Chosaint agus Leas Leanaí, Rannán 2.2*):

- Gortú nó iompraíocht atá ag teacht le mí-úsáid, agus míniú neamhurchóideach nuair atá táscairí comhthacaíocha ann a thacaíonn leis an mbuairt go bhféadfadh cás mí-úsáide a bheith i gceist.
- Comhartha comhsheasmhach ann ar feadh tamaill go bhfuil leanbh thíos le faillí mhothúchánach nó fhisiceach
- Admháil nó comharthú mí-úsáide líomhnaithe ag duine éigin.
- Leanbh ag tabhairt le fios go sonrach gur baineadh mí-úsáid as/aisti.
- Cuntas ó dhuine a chonaic an leanbh á m(h)í-úsáid.
- Fianaise amháil gortú nó iompraíocht atá ag teacht le mí-úsáid, agus nár dhócha gur tharla sé ar bhealach ar bith eile.

D'fhéadfadh an cumas mí-úsáid leanaí a aithint a bheith ag brath chomh mór ar thoilteanas duine glacadh leis an bhféidearthacht go bhfuil sí á déanamh is atá sé ar an eolas agus an fhaisnéis atá aige/aici. Is gnách go mbíonn trí chéim i gceist le mí-úsáid leanaí a aithint:

- (a) an fhéidearthacht a bhreithniú,
- (b) comharthaí mí-úsáide a lorg,
- (c) eolas a thaifeadadh.

7.1 Féidearthacht mí-úsáide leanaí a bhreithniú

Ba chóir an fhéidearthacht go bhfuil mí-úsáid leanaí ar siúl a bhreithniú má tá an chuma air gur gortaíodh leanbh go hamhrasta agus nach féidir é a mhíniú go réasúnta. Ba chóir í a bhreithniú chomh maith má tá an chuma ar an leanbh go bhfuil sé/sí trína chéile gan fáth soiléir, nó má tá fadhbanna comhsheasmhacha nó nua iompraíochta aige/aici. Ba chóir an seans go bhfuil mí-úsáid ar siúl a bhreithniú chomh maith má bhíonn an leanbh á (h)iompar féin go haisteach nó go heaglach i leith tuismitheoirí/cúramóirí.

7.2 Comharthaí mí-úsáide a lorg

D'fhéadfadh comharthaí mí-úsáide fisiceacha, iompraíochacha nó forbarthacha a bheith i gceist. D'fhéadfaidís a bheith sa gcaidreamh idir leanaí agus tuismitheoirí/cúramóirí, idir leanaí agus daoine eile dá muintir/daoine eile agus i measc a bpiaraí. Is maith an seans gur comhartha níos mó ar mhí-úsáid é braisle nó pátrún comharthaí. D'fhéadfadh leanaí atá á mí-úsáid nod a thabhairt go bhfuil díobháil á déanamh dóibh agus nochtann siad eolas go díreach uaireanta. Ba chóir cásanna nocht a chreidiúint i gcónaí. Ní bhíonn an chuid is mó comharthaí mí-úsáide saintréitheach, agus caithfear iad a bhreithniú i gcomhthéacs sóisialta agus teaghlaigh an linbh. Bíonn sé tábhachtach a bheith toilteanach i gcónaí glacadh le míniúcháin eile ar chomharthaí fisiceacha nó iompraíochacha mí-úsáide. Seans go mbeidh gá le measúnú speisialtóra, uaireanta, le deimhniú an ionann buarthaí ar leith agus mí-úsáid.

8.0 MÍ-ÚSÁID LEANAÍ A NOCHTADH

Is mó an seans go mbeidh a fhios againn i nGLR faoi chás mí-úsáide má insíonn leanbh dúinn faoi. Ach mar sin féin, tá sé riachtanach go bpléifeadh duine ar bith atá ag obair ar son GLR leis seo go hógair agus go gairmiúil. Seo a leanas treoirlínte le tacú leis an oibrí leis seo:

- Pléigh leis go socair - tabhair go leor ama don leanbh le ligean dó/di an méid is mian leis/léi a rá a chur in iúl
- Éist go cúramach agus go haireach; glac go dáiríre leis an duine óg
- Cuir an duine óg ar a s(h)uaimhneas trína rá leis/léi go bhfuil an gníomh ceart déanta aige/aici labhairt leat agus nach bhfuil an locht air/uirthi
- Bíodh sé mar sprioc 'rúndacht bhreathnaithe' a chinntiú, is é sin, nuair a fheiceann finné go bhfuil tú ag labhairt leis an leanbh, ach nach bhfuil sibh le cloistéáil
- Ná bí ag tabhairt breithiúnais
- Ná geall go gcoinneoidh tú rud ar bith faoi rún; agus ná déan gealltanais ar bith eile
- Cuir ceisteanna ar mhaithe le deimhniú amháin, agus ná cuir treoircheisteanna.
- Ná bí ag tuairimíocht agus ná déan talamh slán de rud ar bith.
- Déan seiceáil arís leis an bpáiste/duine óg go bhfuil an méid a chuala tú ceart agus tuigte ina f(h)ocail féin.
- Ná cuir tuairimí ar bith in iúl faoin mí-úsáideoir líomhnaithe.
- Déan an comhrá a thaifeadadh chomh luath agus is féidir, agus chomh mionsonraithe agus is féidir. Síniú agus dátaigh an taifead
- Cinntigh go dtuigeann an leanbh/an duine óg na nósanna imeachta a bheidh mar thoradh air seo
- Bí macánta leis an leanbh faoin méid is féidir linn agus nach féidir linn a dhéanamh. Inis dó/di nach féidir linn rún a choinneáil, agus abair leis/léi céard a tharlóidh ina dhiaidh sin
- Ná tabhair aghaidh ar an duine a bhfuil líomhain déanta ina c(h)oinne
- Cuir an t-eolas ar aghaidh chuig TA an naíonra/na scoile agus i gcás fhoireann GLR, chuig TA GLR, mar atá luaite thuas. Tá sé tábhachtach nach ndéanfadh foireann GLR iarracht dul i ngleic leis an bhfadhb ina n-aonar

- Ba chóir na bearta thuas go léir a dhéanamh gan mhoill mhíchuí, fad is nach gcuirtear as do chríochnúlacht an phróisis.

Má cheaptar go bhfuil mí-úsáid ar siúl nó má nochtar mí-úsáid is é an rud is tábhachtaí ná nach ndéanfá tada.

9.0 FREAGRACHT MÍ-ÚSÁID AMHRASTA NÓ IARBHÍR LEANAÍ A THUAIRISCIÚ

Duine ar bith a mheasann go raibh/go bhfuil mí-úsáid á baint as leanbh, nó go bhfuil sé/sí i mbaol mí-úsáide, tá sé de fhreagracht agus de dhualgas cúraim air/uirthi a b(h)uarthaí a thuairisciú don Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach, go díreach, nó tríd an Teagmhálaí Ainmnithe. Ba chóir buairt faoi bhaol féideartha duine ar leith do leanaí, fiú mura bhfuil na leanaí ar aithne, ba chóir í a chur in iúl don Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach chomh maith, go díreach, nó tríd an Teagmhálaí Ainmnithe.

Is iad na treoirphrionsabail maidir le mí-úsáid leanaí a thuairisciú ná gur gá go mbíonn sábháilteacht agus leas an linbh nó an duine óig mar thosaíocht. Caithfear gach leanbh a chosaint ar riosca gan ghá.

Tuairisceofar mí-úsáid amhrasta i nGLR don Teagmhálaithe Ainmnithe.

10.0 NÓS IMEACHTA TUAIRISCITHEMAIDIR LE MÍ-ÚSÁID LEANAÍ

Tá nós imeachta caighdeánach tuairiscithe curtha i bhfeidhm ag GLR le déileáil le nochtadh, buarthaí nó líomhaintí mí-úsáide leanaí. Caithfear tús áite a thabhairt do shábháilteacht agus leas an linbh. Is é an nós imeachta caighdeánach tuairiscithe atá ann le déileáil le nochtadh, buarthaí nó líomhaintí mí-úsáide leanaí ná an ceann sin atá leagtha amach in *Tús Áite do Leanaí: Treoir Náisiúnta um Chosaint agus Leas Leanaí*.

1. Ba chóir d'aon bhall d'fhoireann GLR, ar nochtadh mí-úsáid leanaí dó/di, nó a bhfuil buarthaí air/uirthi faoi mhí-úsáid, ba chóir dó/di seo a chur ar a shúile do Theagmhálaí Ainmnithe an naíonra/na Scoile/GLR láithreach.
2. Ba chóir don fhostaí (GLR) ar nochtadh mí-úsáid leanaí dó/di, nó a bhfuil buarthaí air/uirthi faoi mhí-úsáid, ba chóir dó/di seo a chur ar a shúile don Teagmhálaí Ainmnithe GLR láithreach.
3. Tá sé tábhachtach go mbeadh a fhios ag na daoine go léir a bhíonn ag obair ar son GLR nach bhfuil an duine a d'aimsigh an cás mí-úsáide líomhnaithe nó amhrasta ar dtús freagrach as cinneadh a dhéanamh ar cé acu ar tharla nó nár tharla mí-úsáid. Seo tasc don Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach agus don Gharda Síochána. Níor chóir do bhall foirne ar bith de GLR iarracht a dhéanamh dul i ngleic leis an bhfadhb mhí-úsáide ina (h)aonar i gcás ar bith.
4. Beidh ar an bhfostaí sin de GLR a chuir a b(h)uairt in iúl ar dtús tuairisc a dhéanamh, i gcomhairle leis an Teagmhálaí Ainmnithe cuí, agus é/í ag cur síos ar an gcás, lena n-áirítear an dáta, an t-am agus na daoine a bhí i gceist. Ba chóir go mbeadh fíricí sa tuairisc. Ba chóir tuairimí ar bith a lua amhlaidh, agus tacú leo le heolas fíorasach.
5. Déanfaidh an Teagmhálaí Ainmnithe athbhreithniú ar an eolas a cuireadh ar fáil le cinntiú gur bailíodh an t-eolas bainteach go léir. Déanfaidh sé/sí teagmháil leis an nGníomhaireacht

um Leanaí agus an Teaghlach chun comhairle neamhfhoirmiúil a fháil gan mhoill maidir leis an líomhain, buairt nó nochtadh, nuair is gá sin.

6. Beidh dhá rogha ag an Teagmhálaí Ainmnithe ansin:

a. An líomhain, buairt nó nochtadh a thuirisciú go foirmiúil don Ghníomhaireacht um Leanaí agus Teaghlach nó

b. Gan tuairisc fhoirmiúil a dhéanamh don Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach, ach taifid a choinneáil i gcomhad faoi na buarthaí. Déanfar taifead soiléir de na cúiseanna nár tuairiscíodh an líomhain, buairt nó nochtadh. Cuirfear an ball de GLR a rinne an chéad tuairisc ar an eolas i scríbhinn mura bhfuil tuairisc fhoirmiúil á déanamh don Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach, agus tá cead aige/aici tuairisc fhoirmiúil a sheoladh é/í féin go díreach chuig an údarás bainteach, má mheasann sé/sí go bhfuil gá leis sin. Beidh forálacha an Achta um Chosaint do Dhaoine a Thuairisceoidh Drochúsáid Leanaí, 1998, i bhfeidhm.

Tá sé tábhachtach go mbíonn tuairiscí déanta don Ghíomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach gan mhoill.

7. I gcás go ndéantar tuairisc fhoirmiúil, is maith an seans go mbeidh an Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach ag iarraidh labhairt leis an duine a rinne an tuairisc ar dtús chun fíricí agus cúinsí na tuairisce a shoiléiriú.

8. I gcás éigeandáil iar-ama, ba chóir tuairisciú go díreach don Gharda Síochána.

Agus tuairisc á déanamh ar mhí-úsáid amhrasta nó iarbhír leanaí, caithfidh an duine a chinntiú gurb iad sábháilteacht agus leas an duine óig an phríomhthosaíocht i gcónaí, agus nach bhfágfar duine óg ar bith i gcás nach bhfuil sábháilte ag am ar bith. Cuirfear tuismitheoirí/caomhnóirí an linbh ar an eolas faoin líomhain, buairt nó nochtadh eolais, ach amháin más dócha gur bhaol don leanbh é a leithéid a dhéanamh.

Caithfear freagra a thabhairt ar bhuairet nó amhras réasúnta ar bith faoi mhí-úsáid nó faillí. Má thugtar neamhaird ar na comharthaí nó mura ndéantar idirghabháil, d'fhéadfadh tuilleadh díobhála tarlú don leanbh. Má theipeann ar dhuine gníomhú, d'fhéadfaí é/í a chúiseamh go coiriúil faoi Alt 176 den Acht um Cheartas Coiriúil, 2006, rud a thug cúiseamh coiriúil isteach maidir le cur i mbaol meargánta leanaí.

10.1 Cásanna nach dtuairiscítear do Thusla ná don Gharda Síochána

I gcásanna go gcinneann an TA gan buarthaí a thuirisciú don Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach ná don Gharda Síochána, tabharfar ráiteas soiléir scríofa don fhostaí nó don oibrí deonach a chuir a b(h)uairt in iúl, agus é ag cur síos ar na fáthanna nach bhfuil a leithéid de ghníomh á dhéanamh ag an TA. Déarfar leis an bhfostaí/oibrí deonach go bhfuil cead aige/aici mar dhuine aonair dul i gcomhairle le, nó tuairisc a dhéanamh don Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach nó don Gharda Síochána má tá sé/sí buartha faoin gcás go fóill. Bíonn forálacha an Achta um Chosaintí do Dhaoine a Thuairisceoidh Drochúsáid Leanaí, 1998, i bhfeidhm tar éis dó/dí cumarsáid a dhéanamh 'go réasúnach agus de mheon macánta'.

11.0 RÚNDACHT

Ní ligfear do chúrsaí rúndachta ceart an linbh chun cosanta a shárú. Beidh leas an linbh mar phríomhthosaíocht. Ní sárú rúndachta ná cosanta sonraí é eolas a thabhairt a thacaíonn le cosaint linbh.

Mar sin, i gcás mí-úsáid leanaí, níor chóir d'fhostaí GLR gealladh go gcoinneofar eolas ar bith a nochtadh faoi rún i gcás ar bith. Ba chóir a mhíniú don duine óg nach féidir an t-eolas seo a choinneáil faoi rún, ach nach nochtfar é ach do na daoine sin ar gá an t-eolas a bheith acu. Tá sé riachtanach nuair a bhíonn cásanna mí-úsáide líomhnaithe/amhrasta ar bith á dtuairisciú go mbíonn prionsabal na rúndachta i bhfeidhm. Níor chóir an t-eolas a roinnt ach leis na daoine ar gá é a bheith ar eolas acu, agus ba chóir an líon seo daoine a choinneáil chomh híseal agus is féidir. Ba chóir buarthaí faoi leanbh a thuairiscítear go hanaithnid a fhiosrú go hiomlán i gcomhréir le nósanna imeachta caighdeánacha Tusla. Má rinneadh an tuairisc trí thríú páirtí, ba chóir iarraidh ar an duine atá mar idirghabhálaí teagmháil a éascú idir an duine bunaidh a thuairiscigh an bhuairt agus an Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach. Ach mura mbíonn an teagmháil éascaithe, caithfear na buarthaí a tuairiscíodh tríd an tríú páirtí a thuairisciú don Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach.

Beidh taifid maidir le buarthaí faoi chosaint agus leas leanaí coinnithe go slán agus cothabháilte ag an Teagmhálaí Ainmnithe. Comhoibreoidh an Roinn leis an nGníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach trí roinnt a dtaifead nuair a thagann ceist leas nó cosanta linbh aníos.

11.1 An tAcht um Chosaint Daoine a Thuairiscíonn Mí-Úsáid Leanaí, 1998

Cuireann an tAcht seo díolúine ó dhliteanas sibhialta agus ó phionós fostóra ar fáil do dhaoine a thuairiscíonn mí-úsáid leanaí 'go réasúnach agus de mheon macánta' do na hOifigigh Ainmnithe sa nGníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach, nó don Gharda Síochána.

12.0 NÓSANNA IMEACHTA MAIDIR LE LÍOMHAINTÚ IN AGHAIDH BAILL FOIRNE

Má dhéantar líomhain in aghaidh duine ar bith a oibríonn ar son GLR nó má mheasann ball foirne de GLR go bhfuil iompraíocht mhíchuí ar siúl ag ball foirne eile i dtreo linbh, nó go bhfuil sé/sí ag mí-úsáid linbh, is é cosaint an linbh/an duine óig an chéad tosaíocht agus an beart is tábhachtaí. Is é an chéad tosaíocht ná a chinntiú nach bhfuil leanbh ar bith nochtta do riosca gan ghá. Ba chóir go ndéanfadh GLR bearta cosanta riachtanacha ar bith mar bheart práinne. Ba chóir go mbeadh na bearta ar aon dul le leibhéal an riosca, agus níor chóir dóibh pionós míréasúnta a chur ar dhuine ar bith a bhfuil obair ar siúl aige/aici ar son GLR i bhfoirm airgeadais nó eile, ach amháin más gá sin chun leanaí a chosaint. I gcásanna go bhfuil pionós i gceist le bearta cosanta, tá sé tábhachtach go ndéanfar breithniú luath ar an gcás.

Má dhéantar gearán mí-úsáide faoi bhall foirne, beidh dhá shnáithe i gceist leis na nósanna imeachta.

Beidh tuairisciú na mí-úsáide leanaí mar an gcéanna le Rannán 11 thuas (Ball foirne de GLR → Teagmhálaí Ainmnithe → an Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach). Ach déanfar imscrúdú chomh maith ar an mí-úsáid líomhnaithe. Déanta na firinne, d'fhéadfadh trí imscrúdú a bheith i gceist:

1. imscrúdú inmheánach ag an naíonra, scoil ionad eile etc. nó ag GLR de réir mar is bainteach
2. imscrúdú ag an nGníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach
3. agus imscrúdú féideartha coiriúil ag na Gardaí.

13.0 CUR I BHFEIDHM

Aithnímid gur próiseas leanúnach é an cur chun feidhme seo. Tá GLR tiomanta ár mBeartas um Chosaint Leanaí seo a chur i bhfeidhm agus na nósanna imeachta a thacaíonn lenár gcuspóirí chun leanaí a choinneáil slán ó dhochar agus iad ag baint leasa as ár gcuid seirbhísí. Déanfaidh GLR athbhreithniú ar an mBeartas um Chosaint Leanaí seo ar an 8 Feabhra 2027 nó a luaithe is gur féidir tar éis athrú ábhartha a bheith déanta in aon ghné a bhaineann leis an mbeartas.

Sínithe:

X

Verena Ní Choimín – Rúnaí Ghaeilge
Locha Riach

X

Micheál Ó Mainín – Oifigeach
Pleanála Teanga Ghaeilge Locha
Riach

X

Pól Mag Lionáin – Cathaoirleach
Ghaeilge Locha Riach

Dáta:

AGUISÍNÍ

Aguisín 1: Mí-Úsáid Leanaí a Shainmhíniú agus a Aithint

(Tús Áite do Leanaí; Treoir Náisiúnta um Chosaint agus Leas Leanaí 2011)

Cineálacha mí-úsáide leanaí

Is féidir mí-úsáid leanaí a chatagóiriú i gceithre chineál éagsúla: faillí, mí-úsáid mhothúchánach, mí-úsáid chorpartha agus mí-úsáid ghnéasach. D'fhéadfadh breis is cineál amháin mí-úsáide a bheith á baint as leanbh ag aon am amháin. Tá tuilleadh sonraí ar gach cineál mí-úsáide tugtha in Aguisín 2. Sa doiciméad *Tús Áite do Leanaí: Treoir Náisiúnta um Chosaint agus Leas Leanaí*, is ionann 'leanbh' agus duine atá faoi bhun 18 mbliana d'aois, gan duine atá, nó a bhí pósta san áireamh.

'Faillí' a shainmhíniú

Is féidir faillí a shainmhíniú mar neamhghníomh, is é sin, nuair a dhéantar díobháil nó lagú suntasach d'fhorbairt an linbh trí bhia, éadaí, téamh, sláinteachas, spreagadh intleachta, maoirseacht agus sábháilteacht, ceangal le agus cion ó dhaoine fásta, agus/nó cúram leighis a choinneáil uaidh/uaithe. Is féidir cur síos ar dhíobháil mar dhrochíde do, nó lagú sláinte nó forbairt linbh. Bíonn a suntas faoi réir shláinte agus forbairt an linbh, i gcomparáid leis an gcaoi a mbeadh leanbh eile den aois chéanna.

Is gnách go mbíonn faillí tugtha faoi deara ar bhealaí éagsúla thar thréimhse ama seachas pointe ama ar leith. Mar shampla, b'fhéidir nach bhfuiltear ag freastal ar riachtanais linbh a gortaíodh go measartha ag uaireanta éagsúla as a chéile ó thaobh maoirseacht agus sábháilteacht riachtanach de. Seans nach bhfuil cothú imleor á thabhairt do leanbh a bhfuil a (h)airde nó a m(h)eáchan i bhfad faoi bhun an mheáin. Seans nach bhfuil spreagadh intleachta á fháil ag leanbh a bhíonn as láthair ó scoil go comhsheasmhach. Baintear tairseach díobhála suntasaí amach nuair a dhéantar faillí i riachtanais linbh an oiread sin go bhfuil tionchar trom á imirt ar a leas agus/nó a f(h)orbairt.

Sainmhíniú ar 'mhí-úsáid mhothúchánach'

Is gnách go mbíonn mí-úsáid mhothúchánach i gceist sa gcaidreamh idir tuismitheoir/cúramóir agus leanbh seachas eachtra nó pátrún eachtraí ar leith. Tarlaíonn sí nuair nach bhfreastalaítear ar riachtanas forbarthach ceana, formheasa, comhsheasmhachta agus slándála linbh. Ach amháin sa gcás go bhfuil cineálacha eile mí-úsáide ar siúl, is annamh go mbíonn sí le tabhairt faoi deara mar chomharthaí nó airíonna fisiceacha. Ar na samplaí a d'fhéadfadh a bheith ann, tá:

- (i) comharthaí sóirt diúltacha á dtabhairt ar leanbh, agus sin á dhéanamh trí cháineadh, géarchaint, naimhdeas nó lochtú leanúnach;
- (ii) tuistiú coinníollach, nuair a bhíonn an oiread cúraim a thugtar don leanbh ag brath ar a (h)iompraíocht nó a g(h)níomhartha;
- (iii) tuismitheoir/cúramóir nach bhfuil ar fáil go mothúchánach don leanbh;
- (iv) neamhfhreagúlacht an tuismitheora/an chúramóra agus/nó ionchais neamhréireacha nó mhíchúí i leith an linbh;
- (v) leagan freagrachta ar an leanbh go róluath;
- (vi) ionchais neamhréalaíocha nó mhíchúí maidir le cumas an linbh rud a thuiscint, nó é/í féin a iompar agus a rialú ar bhealach áirithe;

(vii) gannchosaint nó róchosaint an linbh;

(viii) teip suim a léiriú i, nó deiseanna atá oiriúnach dá (h)aois a chur ar fáil le haghaidh forbairt chognaíoch agus mhothúchánach an linbh;

(ix) bearta araíonachta míreasúnta nó ródhian á ndéanamh;

(x) nochtadh d'fhoréigean baile;

(xi) nochtadh d'ábhar míchuí nó mí-úsáideach trí theicneolaíocht nua.

D'fhéadfadh mí-úsáid mhothúchánach a bheith le tabhairt faoi deara i bhfeidhmiú iompraíochta, cognaíoch, mothachtálach nó fisiceach an linbh. Samplaí díobh seo ná ceangal neamhshlán, míshonas, lagmheas air/uirthi féin, tearcghnóthachtáil oideachais agus forbartha, agus iompraíocht fhreasúrach. Baintear amach tairseach na díobhála suntasaí nuair a bhíonn idirghníomhuithe mí-úsáideacha i gceist go príomha, agus go mbíonn siad mar ghnáthdhálaí an chaidrimh idir an leanbh agus an tuismitheoir/cúramóir.

Mí-úsáid chorpartha' a shainmhíniú

Is ionann mí-úsáid chorpartha linbh agus cás nuair a dhéantar díobháil fhisiceach iarbhír nó fhéideartha do leanbh trí idirghníomh, nó easpa idirghnímh, rud atá faoi smacht tuismitheora nó duine a bhfuil freagracht air/uirthi, cumhacht aige/aici, nó iontaoibh as/aisti go réasúnta. D'fhéadfadh teagmhas amháin nó teagmhais éagsúla a bheith i gceist. D'fhéadfadh siad seo thíos a bheith i gceist le mí-úsáid chorpartha:

(i) pionós trom corpartha;

(ii) greadadh, leangadh, bualadh nó ciceáil;

(iii) brú, crith nó caitheamh;

(iv) liomóga nó greamanna fiacla á mbaint as duine, tachtadh nó tarraingt gruaise;

(v) sceimhlíú le bagairtí;

(vi) breathnú ar fhoréigean;

(vii) neart iomarcach á úsáid le linn láimhseáil;

(viii) nimhiú d'aon ghnó;

(ix) múchadh;

(x) breoiteacht chumtha/spreagtha (Féach Aguisín 1 chun sonraí a fháil);

(xi) riosca mór díobhála suntasaí do leanbh a cheadú nó a chruthú.

Sainmhíniú ar 'mhí-úsáid ghnéasach'

Tarlaíonn mí-úsáid ghnéasach nuair a bhíonn leanbh á (h)úsáid ag duine eile dá s(h)ásamh nó spreagadh gnéasach féin, nó do dhaoine eile. Ar na samplaí de mhí-úsáid ghnéasach leanaí atá ann, tá:

(i) nochtadh na ngnéasorgán nó gníomh gnéasach ar bith a dhéantar d'aon ghnó i láthair an linbh;

(ii) leagan lámh ar nó muirniú corp linbh d'aon ghnó ag duine nó rud, ar mhaithe le spreagadh nó sásamh gnéasach;

(iii) lámhchartadh i láthair an linbh nó rannpháirtíocht an linbh i ngníomh lámhcharta;

(iv) Caidreamh collaí béil, faighne nó tóna leis an leanbh;

(v) dúshaothrú gnéasach linbh, rud a chuimsíonn gríosadh, spreagadh, tairiscint, tabhairt ar/ceadú do leanbh striapachas nó gníomhartha collaí eile a thairiscint nó páirt a ghlacadh iontu. Tarlaíonn dúshaothrú gnéasach chomh maith nuair a bhíonn leanbh páirteach i dtaispeáint, mainicíneacht nó geáitsíocht ar mhaithe le spreagadh nó sásamh gnéasach, nó gníomh gnéasach, lena n-áirítear taifeadadh (ar scannán, físthéip nó meáin eile), nó iomramháil na híomhá chun na gcríoch sin ar ríomhaire nó trí mhodh eile. Seans go mbeadh ábhar gáirsiúil á léiriú do leanaí chomh maith, agus is minic gur gné é seo den mhealltóireacht a bhíonn ar siúl ag lucht mí-úsáide leanaí;

(vi) gníomhaíocht ghnéasach chomhthoiliúil idir duine fásta agus duine faoi aois. Maidir le mí-úsáid ghnéasach leanaí, ba chóir do dhuine a thabhairt dá (h)aire, chun críocha an dlí choiriúil, gurb í an aois toilithe i leith caidreamh collaí ná 17 mbliana i gcás buachaillí agus cailíní. Socróidh an Garda Síochána gnéithe coiriúla an cháis faoin reachtaíocht bhainteach. Ba chóir do dhuine a thabhairt dá (h)aire nach sainmhíniú dlí é an sainmhíniú ar mhí-úsáid ghnéasach leanaí atá curtha i láthair sa rannán seo, agus nach bhfuil sé beartaithe go mbeadh sé mar chur síos ar chion coiriúil ionsaithe ghnéasaigh.

(Féach Aguisín 2 thíos agus Caibidil 2 de *Tús Áite do Leanaí: Treoir Náisiúnta um Chosaint agus*

Leas Leanaí le haghaidh comharthaí agus airíonna breise mí-úsáide leanaí.)

Aguisín 2: Comharthaí Mí-Úsáide

(Tógtha ó *Tús Áite do Leanaí: Treoir Náisiúnta um Chosaint agus Leas Leanaí*)

Faillí

Is gnéithe iad seo a leanas den fhaillí linbh:

- Leanaí fágtha ina n-aonar gan dóthain cúraim agus maoirseachta
- Míchothú, easpa bia, bia mí-oiriúnach nó beathú neamhrialta
- Gan forás ar chúis neamhorgánach, .i. leanbh gan bheith ag méadú ina meáchan; ní hamháin de bharr míchothaithe ach de bharr díothachta mothúchánaí freisin
- Teip chun dóthain cúraim a sholáthar d'éilimh leighis agus forbartha an linbh, lena n-áirítear spreagadh intleachtúil
- Coinníollacha cónaithe neamhdhóthanacha - coinníollacha míshláintiúla, saincheisteanna comhshaoil, lena n-áirítear easpa teasa agus troscáin leordhóthanaigh
- Easpa éadaí cuí
- Neamhaird don sláinteachas bunúsach
- Easpa cosanta agus nochtadh don chontúirt, lena n-áirítear contúirt mhorálta, nó easpa maoirseachta iomchuí d'aois an linbh
- Mainneachtain mharthanach chun freastal ar scoil
- Tréigean nó fágáil

Mí-Úsáid Mhothúchánach

Is féidir an mhí-úsáid mhothúchánach a fheiceáil i roinnt de na bealaí seo a leanas:

- Diúltú
- Easpa compoird agus grá
- Easpa ceangail
- Easpa spreagtha iomchuí (m.sh. spraoi agus súgradh)
- Easpa leanúnachais chúraim (m.sh. gluaiseachtaí rialta, go háirithe cinn neamhphleanáilte)
- Easpa leanúnach molta agus spreagtha
- Cáineadh, searbas, naimhdeas nó milleán buanseasmhach ar an leanbh
- Tromaíocht
- Tuismitheoireacht choinníollach ina mbraitheann cúram nó cion don leanbh ar a gcuid iompair nó gníomhartha
- Róchosantacht mhíchuibheasach
- Pionós neamhchlanda míchuí (m.sh. leanbh a chur faoi ghlas i seomra leapa)
- Coimhlintí teaghlaigh leanúnacha agus foréigean teaghlaigh
- Ionchais rí-míchuí de leanbh i gcoibhneas lena n-aois agus lena gcéim forbartha

Mí-úsáid chorportha

Is féidir na gnéithe seo a leanas a áireamh leis an mí-úsáid chorportha:

- Pionós corportha
- Greadadh, buille boise, bualadh nó ciceáil
- Brú, creathadh nó caitheamh
- Baint liomóg, baint plaice, tachtadh nó tarraingt gruaise
- Úsáid an fhórsa iomarcaigh le láimhsiú
- Nimh a thabhairt do dhuine d'aonghnó
- Plúchadh
- Tinneas cumtha/spreagtha
- Ciorrú baill ghiniúna ban

Mí-Úsáid Ghnéasach

Áirítear na samplaí seo a leanas leis an drochúsáid ghnéasach:

- Gníomh gnéasach ar bith a dhéantar d'aontoil i láithreach linbh
- Cuireadh chun méirínteachta gnéasaí nó méirínteacht nó ainteagmháil d'aonghnó ar chorp linbh, bíodh sí ag duine nó ag oibiacht éigin chun críche an spreagtha nó an tsásaimh ghnéasaigh
- Glacaireacht i láithreach linbh nó baint linbh le gníomh glacaireachta
- Comhriachtain ghnéasach le leanbh, bíodh sí ina gnéas béil, faighne nó tóna
- Dúshaothrú gnéasach linbh, lena n-áirítear:
 - Cuireadh, spreagadh nó comhéigniú linbh chun bheith páirteach sa striapachas nó i dtáirgeadh na pornagrafaíochta linbh [mar shampla, nochtadh, mainicíneacht nó galamaisíocht chun críche an spreagtha, an tsásaimh ghnéasaigh nó gnímh ghnéasaigh éigin, lena n-áirítear a thaifeadadh (ar scannán, fistéip nó meáin eile) nó mí-ionramháil, chun na gcríoch úd, d'íomhá le ríomhaire nó le bealach éigin eile]
 - Cuireadh a thabhairt do, comhéigniú nó spreagadh do leanbh chun bheith páirteach in aon gníomh gnéasach, mígheanasach nó gáirsiúil, nó chun féachaint orthu
 - Ábhar gáirsiúil a thaispeáint do leanaí, ar minic é ina ghné den phróiseas 'mealltóireachta' ag na daoine a dhéanann drochúsáid

- Nochtadh linbh d'ábhar míchuí nó drochúsáideach trí fhaisnéis na teicneolaíochta agus na cumarsáide
- Gníomhaíocht ghnéasach chomhthoiliúil lena mbaineann aosach agus duine faoi aois

Aguisín 3: Cód Iompraíochta Ghaeilge Locha Riach um Chosaint Leanaí

Tá na cleachtais agus nósanna imeachta atá leagtha amach san aguisín seo sa mbreis ar na bearta atá leagtha amach thuas i mBeartas Ghaeilge Locha Riach um Chosaint Leanaí.

Treoirínte Ginearálta

- Tabharfar tús áite do leas agus sábháilteacht an linbh i gcónaí.
- Cinnteoidh Foireann GLR chomh maith is atá ar a gcumas; go mbíonn gach leanbh sábháilte agus go mbíonn eispéireas dearfach acu ar ár seirbhís oideachais.
- Caithfear le gach duine óg le dínit agus meas.

Teagmhais a Thaifeadadh, lena n-áirítear Timpistí

Ba chóir don bhall foirne de GLR gach timpiste agus teagmhas eile (m.sh. neasteagmhais) a tharlaíonn a thaifeadadh go hiomlán, iad a shíniú, a dhátú agus a stóráil go cuí chomh luath agus is féidir go réasúnta tar éis an teagmhais.

Taifid

Caithfidh caibinéad comhad atá slán agus faoi ghlas a bheith ag GLR, ina gcuirfear an t-eolas seo a leanas, agus é dátaithe/sínithe ag an duine/na daoine cuí:

- Foirmeacha Áirithinte / Clárúcháin
- Foirmeacha Tuairiscithe Teagmhais/Timpiste, más gá
- Toiliú tuismitheoirí nó scoile grianghraif nó ábhar eile a úsáid a bhaineann le leanaí agus iad páirteach i ngníomhaíochtaí ar bith de chuid GLR, más gá.

Déileáil le hIompraíocht Dhúshlánach nó Thoirmeascach

Tá sábháilteacht agus leas leanaí agus daoine óga mar thosaíocht, agus déanfaidh ball foirne de GLR déileáil íogair agus ghairmiúil le fadhbanna ar bith a d'fhéadfadh a bheith ann. I gcásanna go bhfuil leanaí/daoine óga á n-iompar féin go dúshlánach nó go toirmeascach, coinneofar taifead de seo nuair is gá do bhall foirne GLR idirghabháil a dhéanamh, nó nuair atá sábháilteacht agus folláine daoine eile i mbaol. Ba chóir do bhaill foirne GLR a bhíonn ann ag an am foirm thuairisce a chomhlánú ar an teagmhas/timpiste.

Ba chóir go mbeadh na sonraí seo a leanas sa tuairisc ar an teagmhas:

- An clár nó gníomhaíocht a bhí ar siúl ag an am;
- Dáta an Teagmhais;
- Taifead ar an méid a tharla;
- Sonraí faoi na daoine a bhí i gceist;
- Sonraí faoin áit agus am a tharla sé;
- Taifead ar thráchtanna suntasacha ar bith;
- Taifead ar dhíobháil ar bith do dhuine nó do mhaoín;
- Sonraí faoin gcaoi ar réitíodh nó ar fhágadh an cás

Aguisín 4: Cosaint do Dhaoine a Thuairiscíonn Mí-úsáid Leanaí

An tAcht um Chosaintí do Dhaoine a Thuairisceoidh Drochúsáid Leanaí, 1998

Cuireann an tAcht um Chosaintí do Dhaoine a Thuairisceoidh Drochúsáid Leanaí, 1998, díolúine ó dhliteanas sibhialta ar fáil do dhaoine a thuairiscíonn mí-úsáid leanaí "go réasúnach agus de mheon macánta" do Thusla agus don Gharda Síochána. Ciallaíonn sé seo i gcás go bhfaighfí amach nach raibh bunús le hamhras tuairiscithe faoi mhí-úsáid leanaí, go mbeadh ar ghearánaí a thionscnódh caingean a chruthú nár ghníomhaigh an tuairisceoir go réasúnta agus de mheon macánta nuair a rinne sé/sí an tuairisc.

Baineann an chosaint seo le heagraíochtaí agus le daoine aonair. Meastar mar sin gur chóir go nglacfadh eagraíochtaí le freagracht iomlán as mí-úsáid amhrasta leanaí a thuairisciú do na húdaráis chuí. Ba chóir tuairiscí a dhéanamh do Thusla agus don Gharda Síochána de réir bheartais agus treoirlínte GLR.

Deir Alt 3 (1) den Acht:

3. (l) Maidir le duine a bheadh, ar leith ón alt seo, faoi dhliteanas amhlaidh, ní bheidh sé nó sí faoi dhliteanas maidir le damáistí i leith é nó í do chur a thuairime nó a tuairime in iúl, i scríbhinn nó ar shlí eile, do dhuine cuí á rá—

(a) go raibh nó go bhfuil ionsaí á dhéanamh ar leanbh, ainíde á tabhairt do leanbh, faillí á déanamh i leanbh nó drochúsáid ghnéasach á tabhairt do leanbh, nó

(b) go bhfuil dochar inseachanta déanta nó á dhéanamh do shláinte, d'fhorbairt nó do leas linbh nó faillí inseachanta déanta nó á déanamh sna nithe sin, mura rud é go gcruthófar nár ghníomhaigh sé nó sí go réasúnach agus de mheon macánta le linn teacht ar an tuairim sin agus í a chur in iúl don duine cuí.

Faoi Alt 4 den Acht céanna, ní chuirfear pionós ar fhostaí ar bith as tuairisc faoi mhí-úsáid leanaí a dhéanamh de mheon macánta do Thusla nó don Gharda Síochána.

Pribhléid Shrianta a Chosaint

Is féidir duine a dhéanann tuairisc de mheon macánta agus ar mhaithe le leas an linbh a chosaint chomh maith faoin dlí coiteann, trí chosaint na pribhléide srianta.

Cuireann an Dlí Coiteann cosaint ar fáil i gcásanna áirithe, do dhaoine a dhéanann ráiteas ó bhéal nó scríofa de chineál áirithe a d'fhéadfadh an t-údar a chur i mbaol líomhain chlúmhille dá ndéanfaí a leithéid de ráitis i gcúinsí eile. Tá an chosaint seo ann agus é á aithint go bhfuil cúinsí ann inár gá do dhaoine labhairt go saor gan eagla a bheith orthu roimh iarmhairtí díobhálacha dlí.

Go ginearálta, cumhdaíonn an phribhléid cásanna ina bhfuil dualgas ar an duine a dhéanann an ráiteas labhairt, nó ina bhfuil oibleagáid air/uirthi leas éigin a chosaint. Ní gá go baileach go mbeadh dualgas dlíthiúil i gceist: is leor dualgas morálta nó sóisialta ráiteas nó tuairisc a dhéanamh. Caithfidh dualgas comhfhreagrach a bheith ar fhaighteoir an ráitis an ráiteas a fháil. Ní bhíonn an chosaint i gceist ach sa gcás nach bhfuil an ráiteas á dhéanamh ag an duine go mailíseach. I gcásanna go bhfuil dualgas ar dhuine labhairt agus go ndéanann sé/sí sin gan mhailís, is féidir leis/léi a bheith cinnte go gcosnóidh cosaint na pribhléide srianta é/í ar líomhain chlúmhille ar bith a d'fhéadfadh a bheith mar thoradh ar a ráiteas. Beidh an chosaint i gceist, mar shampla, nuair a thuairiscíonn fostaí a (h)amhras bona fide dá b(h)ainisteoir líne (nó do dhuine éigin a sainíodh go speisialta) go bhféadfadh gníomh mí-úsáide a bheith déanta ag comhfhostaí i rith fhostaíocht an duine dheireanaigh sin.

Aguisín 5: Líomhain in aghaidh Ball Foirne; Bearta Cosanta

Agus iad ag fanacht le toradh an imscrúdaithe, ba chóir go ndéanfadh GLR pé bearta cosanta is gá le cinntiú nach mbíonn leanaí nochtadh do riosca doghlactha. Ní bearta araíonachta iad na bearta cosanta seo, agus d'fhéadfadh na gníomhartha seo a leanas a bheith ina measc:

- Leibhéal cuí maoirseachta a chur ar fáil;
- Dualgais a athshannadh ionas nach mbeidh teagmháil ag an duine a bhfuil mí-úsáid curtha ina leith le leanaí/daoine óga;
- An ball foirne a chur as dualgas agus é/í á (h)íoc.

Níor chóir an ball foirne a chur as dualgas ar feitheamh thoradh an imscrúdaithe ach i gcúinsí eisceachtúla. Ba chóir a mhíniú don bhall foirne atá i gceist gur beart réamhchúramach é an cinneadh é/í a chur as dualgas, agus nach smachtbhanna araíonachta é. Cuirfear tuairimí an bhaill foirne atá i gceist san áireamh agus na bearta cuí cosanta á gcinneadh.

Aguisín 6: Foirm Chaighdeánach Thuairisce

Foirm Chaighdeánach Thuairisce chun buarthaí cosanta agus/nó leas leanaí a thuairisciú do Tusla ar fáil anseo:

https://www.tusla.ie/uploads/content/Child_Protection_and_Welfare_Report_Form_IRISH_FI_NAL.pdf

Aguisín 7: Sonraí Teagmhála Tábhachtacha

Sonraí Teagmhála Oibrithe Sóisialta ar Dualgas

Tusla Gaillimh/Ros Comáin:

An Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach,

Gaillimh/Ros Comáin,

25 Bóthar an Chaisleáin Nua,

Gaillimh.

Uimhir Ghutháin: +353 91 546228

Seoladh Rphost: john.donnellan@tusla.ie

Sonraí Teagmhála an Gharda Síochána Bhaile Locha Riach

An Garda Síochána Bhaile Locha Riach:

Stáisiún Gardaí Baile Locha Riach,

Baile Locha Riach,

Contae na Gaillimhe,

H62 V275.

Uimhir Ghutháin :+353 91 842870

Aguisín 8: Foirm Dhearbhúcháin na Foirne

Dearbhú ar an mBeartas um Chosaint Leanáí

Ainm (bloclitreacha): _____

Dáta breithe: _____

Seoladh: _____

Uimhir ghutháin: _____

Suíomh oibre: _____

Teideal Oibre: _____

Fuair mé cóip de:

Beartas Ghaeilge Locha Riach um Chosaint Leanáí

Tá na sonraí sa mbeartas agus sna cleachtais agus nósanna imeachta breise léite agam agus tuigim iad, agus toilím na treoirínte ar nósanna imeachta agus cleachtais atá iontu a leanúint.

Sínithe: _____ (Ainm bhall foirne de GLR)

Dáta: _____

Aguisín 9: Foirm Féindearbhúcháin

Bíonn teacht forleathan ar leanaí agus daoine óga i gceist leis an bpost seo. Tá Gaeilge Locha Riach

tiomanta do leas agus cosaint leanaí agus daoine óga, agus caithfidimid iarraidh ort

mar sin an t-eolas seo a leanas a dhearbhu dúinn. Coinnítear an t-eolas a chuireann tú ar fáil sa

dearbhu seo faoi rún daingean.

Ainm: _____ Sloinne: _____

(Bloclitreacha)

Ainm(neacha) eile ar bith a bhí ort roimhe seo (más infheidhme):

(Bloclitreacha)

Ar ciontaíodh thú i gcion coiriúil riamh?

Ciontaíodh Níor Ciontaíodh

Ar tugadh rabhadh duit riamh?

Ciontaíodh Níor Ciontaíodh

Ar cuireadh bannaí ort riamh?

Ciontaíodh Níor Ciontaíodh

Má thug tú freagra deimhneach ar cheann ar bith de na ceistanna thuas, luaigh cineál agus dáta(i) an chiona/na gcionta le do thoil:

Dáta an Chiona Cineál an Chiona

Tábhachtach

Caithfidh tú an dearbhú seo thíos a shíniú agus a dhátú.

Má thairgtear post duit, déanfaidh na Gardaí grinnfhiosrúchán ort. Má aimsíonn grinnfhiosrú na

nGardaí eolas ar bith dúinn atá ag teacht salach ar an eolas atá curtha ar fáil agat ar an dearbhú

seo, brisfeadh tú as do phost láithreach.

Sínithe: _____ Dáta: _____